

Stowarzyszenie
Wschodnioeuropejskie Centrum Demokratyczne

Raport z działalności w 2011 roku

Warszawa, marzec 2012

Wstęp

Stowarzyszenie **Wschodnioeuropejskie Centrum Demokratyczne** wspiera środowiska obywatelskie w krajach posowieckich we wprowadzaniu demokratycznych zmian, w szczególności poprzez wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych oraz niezależnych mediów.

Programy Stowarzyszenia adresowane są do starannie wyselekcjonowanych środowisk i grup lokalnych w krajach posowieckich. Dzięki szczegółowej wiedzy o sytuacji tych grup i o warunkach społeczno-politycznych w krajach działania, Stowarzyszenie **dostosowuje realizowane programy do potrzeb lokalnych partnerów i problemów danego regionu**. Buduje swoje **zespoły eksperckie** wokół problemów **mediów lokalnych, reformy samorządu terytorialnego i rozwoju organizacji pozarządowych**.

Stowarzyszenie jest niezależną organizacją pozarządową, prowadzi działalność typu non-profit od 2001 roku.

Projekt Partnerstwo Transgraniczne, który stał się wizytówką organizacji i pozwolił wzmocnić jej pozycję wśród polskich organizacji działających zagranicą dobiegł końca. Został przeprowadzony w nim czwarty dodatkowy nabór wniosków na projekty pozwalające podsumować jego doświadczenia. Program dotyczył wsparcia projektów wielostronnych adresowanych na Białoruś, Ukrainę i Kaliningrad, realizowanych przez polskie organizacje w partnerstwie z zachodnimi partnerami. W 2011 roku była zakończona realizacja projektów czwartej tury konkursu grantowego.

W latach 2010-11 prowadziliśmy prace nad wypracowaniem **nowej strategii działań Stowarzyszenia**. Zostały wypracowane podstawowe założenia tej Strategii oraz wypracowane plany działań w Białorusi, Rosji, Azji Centralnej i Mołdawii. Prowadzona jest ewaluacja projektów w Ukrainie i przygotowujemy plan działań.

Nowa sytuacja społeczno-polityczna w Kirgistanie spowodowała zmianę podejścia do prac z mediami w tym kraju. Chcąc poszerzyć ilość uczestników projektów zaczęliśmy pracę z indywidualnymi dziennikarzami a nie tylko z redakcjami gazet. Jednocześnie Stowarzyszenie szuka nowych tematów społecznych. Rozszerzony został również projekt wodny, który skierowany jest do wsi w Kirgistanie.

Prowadzone działania w Mołdawii zostały podsumowane i skierowały projekt bardziej w kierunku społeczności lokalnych a przede wszystkim przekazywania doświadczeń polskiego i ukraińskiego trzeciego sektora.

Zaostrzenie sytuacji politycznej w Białorusi w grudniu 2010 roku postawiło nowe wyzwania przed projektami Stowarzyszenia w tym kraju. Represje wobec partnerów spowodowały mniejszą efektywność działań oraz większą koncentrację na problemach praw obywatelskich. Doprowadziły one do sparaliżowania wielu organizacji pozarządowych i mediów niezależnych.

Zmiany społeczne zachodzące w Rosji stwarzają nowe perspektywy przygotowania projektów w tym kraju. Jednocześnie odczuwamy coraz większe zainteresowanie partnerów rosyjskich w szukaniu kontaktów i współpracy. Projekty ukraińskie koncentrowały się przede wszystkim na działaniach na południu kraju. Rozwijał się przede wszystkim projekt skierowany do organizacji pozarządowych. Ważnymi działaniami było prowadzenie tłumaczenia książek z języków krajów wszechradzkich na język białoruski. Książki będą wydane w 2012 roku.

Programy realizowane w 2011 roku

Stowarzyszenie prowadziło następujące programy:

I. Program medialny –

kontynuacja wsparcia niezależnej prasy lokalnej oraz stron internetowych w Białorusi, Ukrainie oraz Azji Centralnej;

II. Program wsparcia społeczeństwa obywatelskiego –

aktywizacja grup społecznych w Białorusi, Mołdawii, Rosji i Ukrainie, obejmująca również problematykę rzecznictwa oraz rozwoju regionalnego w Białorusi i Ukrainie;

III. Pomoc Rozwojowa z elementami aktywizacji społeczności lokalnej –

projekt wodny w Kirgistanie;

IV. Program Partnerstwa Transgranicznego; –

program grantodawczy dla polskich organizacji pozarządowych z podmiotami z krajów Basenu Morza Bałtyckiego oraz Białorusią, Ukrainą i obwodem kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej

V. Projekt wsparcia tłumaczeń literatury humanistycznej na język białoruski oraz wsparcia wydawców książkowych

kontynuacja wsparcia niezależnych wydawców książkowych w Białorusi oraz wsparcia Laboratorium Przekładów Naukowych i Literackich.

I. Program medialny

Program, prowadzony od wielu lat ma na celu wspieranie wolności słowa i idei niezależności prasy. Stawia na wzmacnianie etyki dziennikarskiej i upowszechnianie wartości lokalności i budowania wspólnoty lokalnej przez media.

Niezależność gazety opiera się przede wszystkim na jej ekonomicznej samowystarczalności. Ważne jest dążenie wydawców do realizacji interesów ekonomicznych gazety, bez uzależniania się od władzy, partii politycznej czy sfery biznesu. Gazeta niezależna musi opierać swoje funkcjonowanie o dochody własne, pochodzące ze sprzedaży i reklamy.

Ważnym elementem programów medialnych stało się wsparcie regionalnych stron internetowych oraz rozwój dziennikarstwa internetowego.

1. Integracja programów medialnych i tworzenie zespołu trenerskiego

Stowarzyszenie pracuje z zespołem polskich, ukraińskich i kirgiskich trenerów medialnych. Drugi rok kontynuowało zintegrowany projekt wsparcia prasy w Ukrainie i Kirgistanie, w którym działania miały na celu nie tylko wsparcie prasy ale integrację trenerów z Polski, Ukrainy i Kirgistanu i wypracowanie wspólnych metod pracy.

2. Wsparcie niezależnej prasy lokalnej w Kirgistanie

Wydarzenia 2010 r., zwłaszcza tragiczne wydarzenia na południu Kirgistanu, w ciągu dosłownie kilku tygodni doprowadziły do likwidacji kilku gazet, z którymi SWCD pracowało od kilku lat. Po licznych konsultacjach z partnerami lokalnymi, lokalnymi dziennikarzami, przedstawicielami lokalnych NGOs, polskimi ekspertami i trenerami pracującymi z nami w ostatnich latach w Kirgistanie, postanowiliśmy rozszerzyć nasz program wsparcia niezależnej prasy w Kirgistanie o nowe środowiska i kierunki. Zdecydowaliśmy się na pracę z indywidualnymi dziennikarzami, a nie tylko, jak dotychczas, gazetami jako instytucjami. Chodzi tu przede wszystkim o inwestowanie w ludzi, którzy mogą w przyszłości, przy większej stabilności społeczno-ekonomicznej, stać się zalążkiem dla rozwoju instytucjonalnego lokalnych mediów. Dlatego też w proponowanym projekcie w dużym stopniu skupiamy działania na pracy z młodymi dziennikarzami.

Najważniejszym celem działań była promocja lokalnego charakteru gazety, tj. informacji w nich publikowanych, społecznego znaczenia gazety, wzmocnienia roli gazety jako instrumentu dialogu społecznego oraz reprezentacji interesów społeczności lokalnych. W lokalnej prasie w Kirgistanie dominują przedruki z internetu bądź też z gazet ogólnopństwowych co stanowi o tym, że gazety te nie są interesujące. Wynika to z niezrozumienia roli gazety lokalnej jaką ta powinna

odgrywać w społeczności lokalnej. Celem działań w drugiej połowie roku był rozwój niezależnego dziennikarstwa lokalnego poprzez edukację profesjonalną młodych dziennikarzy oraz integrację środowiska dziennikarskiego w Kirgistanie.

Uczestnikami projektu byli dziennikarze lokalni i wydawcy prywatnej prasy lokalnej z 6 obwodów w Kirgistanie. Uczestnicy byli wybierani na podstawie ankiet zgłoszeniowych na seminaria, a także oceny potencjału poszczególnych wydawnictw oraz rekomendacji organizacji partnerskich.

W lutym 2011 została zorganizowana konferencja “**Kirgistan 2010. Próba oceny i perspektywy**” z udziałem ekspertów z Kirgistanu oraz ekspertów z Polski. Konferencja była poświęcona ocenie bieżącej sytuacji w Kirgistanie z perspektywy przewrotu kwietniowego, tragicznych wydarzeń na południu kraju oraz przemian systemowych. Celem konferencji było przedstawienie kirgiskiego punktu widzenia na wydarzenia 2010 r. oraz obecną sytuację a także próba zrozumienia procesów zachodzących w Kirgistanie. Wzięli w niej udział zarówno przedstawiciele organizacji społecznych takich jak Human Rights Organization “Spravedlivost”, "Center of Information Law" z Biszkeku, a także Czolpon Nogoibajewa, Doradca Szefa Administracji Prezydenta Republiki Kirgistanu oraz Danijar Narynbajew, Przedstawiciel Rządu Kirgistanu w parlamencie oraz polscy eksperci.

Została przeprowadzona **4-dniowa wizyta studyjna ekspertów ds. reformy administracji z Kirgistanu**. Program wizyty obejmował spotkania z polskimi ekspertami i politykami. Spotkania dotyczyły trzech głównych obszarów tematycznych: współpraca ośrodków władzy (przede wszystkim prezydent – rząd), rola prezydenta w systemie parlamentarnym, reforma samorządu lokalnego oraz dialogu i konsultacji społecznych. Celem wizyty było przekazanie polskich doświadczeń dotyczących reformowania państwa po przemianach systemowych w 1989 i 1990 r.

Przeprowadzony został **Konkurs dla lokalnych dziennikarzy** w Kirgistanie. Nadesłane były cykle artykułów dotyczących problemów lokalnych. Nagrodzono trzech dziennikarzy z równych regionów Kirgistanu. Otrzymali oni oraz ich redakcje aparaty cyfrowe oraz dyktafony.

Odbyły się indywidualne **konsultacje w dwóch lokalnych gazetach** – gazeta Ajbat Plus z Koczkorki (obwód naryński) oraz gazeta Daban z Talasu (obwód talaski). Dotyczyły one kwestii zawartości merytorycznej poprzez design do finansów gazety, sposobów jej sprzedaży i pracy z reklamodawcami. Podczas konsultacji były opracowane także biznes plany, na podstawie których wydawcy oraz redaktorzy naczelni wypracowywali projekty, których realizacja będzie sfinansowana przez SWCD w ramach programu mini-grantów.

Zamknięcie wielu gazet lokalnych spowodowało ograniczenie ilości uczestników naszych dotychczasowych działań. Dlatego też Stowarzyszenie zajęło się przede wszystkim kształceniem młodych dziennikarzy.

Byli oni uczestnikami działań w drugiej połowie roku, zebrani z 6 obwodów Kirgistanu, współpracujący z lokalnymi gazetami bądź stronami internetowymi, a także same niepaństwowe gazety lokalne z 3 obwodów w Kirgistanie. Uczestnicy byli wybierani na podstawie ankiet zgłoszeniowych na seminaria.

Zorganizowana została dla nich **Szkoła Młodego Dziennikarza** w ramach której zaplanowane są trzy szkolenia. W roku 2011 odbyło się jedno 3-dniowe szkolenie pt. **“Od prasy papierowej do internetowej. Gatunki dziennikarskie służące obu mediom (informacja, komentarz, rozmowa, fotoreportaż). Jak założyć stronę internetową. Jak pisać do internetu.”** W szkoleniu wzięło udział 17 młodych dziennikarzy lokalnych z 5 obwodów (talaski, naryński, issykkulski, oszski i dżalalabadzki). Seminarium było prowadzone przez polskich i kirgiskich trenerów oraz ekspertów.

Polscy trenerzy przygotowali specjalnie dla potrzeb szkoły stronę www, na której uczestnicy zamieszczali wszystkie wypracowane podczas seminarium materiały i zdjęcia, na stronie są także publikowane materiały przygotowane przez trenerów – www.seminar.nstrefa.pl. Powyższa strona służy także jako przedłużenie treningów on-line.

Dotychczasowe działania pozwoliły na wyłonienie grupy 17-tu młodych dziennikarzy współpracujących z lokalnymi mediami, którzy będą mogli rozwijać swe profesjonalne umiejętności. Zrealizowane działania mogą sprzyjać ich rozwojowi zawodowemu i polepszeniu jakości tworzonych przez nich materiałów. To może także wpłynąć na jakość tych niepaństwowych mediów, z którymi są związani nasi młodzi dziennikarze. Uczestnicy szkoły zdobyli wiedzę, jak pisać proste i interesujące dla czytelnika informacje, w jaki sposób prowadzić mini wywiad oraz jak ilustrować teksty fotografiami, by stanowiły one dopełnienie materiału i źródło informacji dla czytelnika.

3. Zwiększenie dostępu do niezależnej informacji w regionach Białorusi

Projekt miał na celu poszerzenie dostępu do niezależnej informacji mieszkańców regionów Białorusi a w szczególności zwiększenie oglądalności lokalnych stron internetowych przez poszerzenie oryginalnej treści dziennikarskiej, integracja informacji lokalnej w Internecie, odnowienie drukarskiej bazy dla prasy niezarejestrowanej, zwiększenie nakładu gazet lokalnych wychodzących w regionach.

Szczegółów projektu nie ujawniamy aby nie narażać naszych partnerów na represje ze strony władz, która wzmożyła się w 2011 roku.

II. Program wsparcia rozwoju społeczeństwa obywatelskiego

1. Wsparcie trzeciego sektora w południowej Ukrainie

Celem dwóch projektów, realizowanych w ramach tego programu, było wzmocnienie instytucjonalne lokalnych NGO na południu Ukrainy oraz wymiana doświadczeń pomiędzy polskimi i ukraińskimi organizacjami pozarządowymi.

Uczestnikami projektu byli przedstawiciele lokalnych organizacji pozarządowych oraz grup inicjatywnych z 5 regionów Ukrainy: obwodu winnickiego, odeskiego,

mikołajowskiego, chersońskiego i Krymu. W części działań kontynuowaliśmy pracę z najaktywniejszymi uczestnikami projektu ubiegłorocznego, uzupełniając przekazane im informacje o możliwość wymiany doświadczeń w ramach wizyt studyjnych w Polsce i na Ukrainie, a także rozpoczęliśmy pracę z nowymi uczestnikami, wybranymi na podstawie nadesłanych ankiet oraz konsultacji z ukraińskim partnerem w projekcie.

Coraz wyraźniej rysują się zagrożenia dla stabilności Ukrainy, takie jak spory etniczne na Krymie, przedłużenie terminu stacjonowania Floty Czarnomorskiej, czy zakorzenione regionalne podziały między Wschodnią a Zachodnią Ukrainą. Co więcej, kryzys ekonomiczny i problemy polityczne zaczęły odbijać się na rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz na demokratycznej transformacji Ukrainy.

O ile na Zachodzie Ukrainy tradycyjnie bardzo silny jest trzeci sektor, o tyle na południu kraju społeczeństwo obywatelskie jest znacznie mniej rozwinięte. Wielu organizacjom na południu Ukrainy i na Krymie brakuje wiedzy i umiejętności potrzebnych dla sprawnego funkcjonowania w społeczności lokalnej.

W styczniu miała miejsce **wizyta studyjna** w Winnicy w młodzieżowej organizacji „Nasze Podillia”. W wizycie wzięło udział 9 osób. W ramach wizyty uczestnicy mieli okazję zapoznać się z winnickimi organizacjami pozarządowymi oraz obwodowym wydziałem ds. rodziny młodzieży i sportu. W ramach spotkań omówiono tematykę współpracy NGO z mediami (w tym obecności NGO w internecie), z lokalną władzą (na czym polega udana współpraca z władzą; ocena działalności organów doradczo-konsultacyjnych, współpraca w zakresie rozwiązania ważnych społecznie problemów), wolontariatu.

W Lublinie odbyła się wizyta studyjna w Polsce, w której wzięło udział 10 osób. W ramach wizyty, uczestnicy odbyli serię spotkań z organizacjami pozarządowymi w Lublinie, Świdniku oraz Zamościu, w urzędach miasta, a także w gimnazjum w Świdniku.

Ponieważ uczestnicy w większości reprezentowali organizacje młodzieżowe, skupiliśmy się na organizacjach edukacyjnych, pracujących z dziećmi i z młodzieżą. Uczestnicy poznali specyfikę działań trzeciego sektora w Polsce (rodzaje organizacji, sposób finansowania, akty regulujące działalność trzeciego sektora), zapoznali się z tematyką samorządności, a także ze współpracą samorządów z organizacjami pozarządowymi.

W lutym przeprowadziliśmy **w Odessie spotkanie podsumowujące** działania 2010 roku, w którym wzięli udział przede wszystkim uczestnicy wszystkich wizyt studyjnych, które odbyły się w ramach projektu w Polsce i Ukrainie (razem 19 osób). Celem spotkania było omówienie efektywności różnych komponentów projektu: seminariów, wizyt studyjnych i konkursu grantów, a także analiza potrzeb i wypracowanie pomysłów na dalszą działalność w regionie.

W Szkoleniu „Aktywne metody pracy z grupami docelowymi” w Odessie wzięło udział 16 uczestników. Głównym celem szkolenia było wyposażenie przedstawicieli lokalnych NGO w narzędzia, pozwalające im poprawić swoją pracę w społeczności lokalnej. Szkolenie skupiało się na aktywnych metodach pracy z grupami docelowymi, pomogło uczestnikom zdobyć umiejętności animatorów aktywności

lokalnej, moderatorów oraz pewne umiejętności trenerskie. Po zakończeniu szkolenia uczestnicy przeprowadzili 4 akcje lokalne przy wsparciu Stowarzyszenia.

Uczestnicy szkolenia „Aktywne metody pracy z grupami docelowymi” **przeprowadzili 4 akcje lokalne:** w Żmerynce: szkolenie „Liderstwo i praca w zespole” (dla 16 uczestników);

w Mikołajowie: szkolenie „Wolontariusz – kto jeżeli nie ja?” (14 uczestników); oraz w Połtawce: okrągły stół „Stworzenie sprzyjającego klimatu inwestycyjnego we wsiach Połtawskiej wiejskiej rady” (20 uczestników), w Nowej Kachowce: szkolenie: „Liderstwo i budowanie zespołu” (19 osób). Szkolenia te były w większości prowadzone poza centrami obwodowymi. Prowadzący mieli możliwość konsultowania się z jednym z wyznaczonych trenerów. Następnie ich akcja lokalna była monitorowana przez konsultanta.

W 2 szkoleniach „Jak wprowadzać zmiany w społecznościach lokalnych” w Chersoniu i Odessie uczestniczyło 36 osób. Szkolenie obejmowało: sposoby określania problemów i potrzeb społeczności lokalnej, sposoby aktywizacji społeczności lokalnej, na czym polega istota dobrego projektu, generowanie i rozwijanie idei na inicjatywę i przekładanie jej na projekt, pisanie wniosku projektowego.

Szkolenia objęły łącznie przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych z Krymu oraz obwodu Mikołajewskiego, chersońskiego, odeskiego i winnickiego: 16 osób w zakresie aktywnych metod pracy z grupami docelowymi; 36 osób w zakresie wprowadzania zmian w społeczności lokalnej; W 4 akcjach lokalnych wzięło udział 69 uczestników.

W 2011 roku przekazaliśmy **minigranty 10 organizacjom wyłonionym w konkursie** w grudniu 2010 roku. Zorganizowany był również **drugi konkurs mini grantów**, którego celem był rozwój i wsparcie inicjatyw obywatelskich w południowych regionach Ukrainy, na projekty mające na celu rozwiązanie konkretnych, aktualnych problemów lokalnych społeczności, angażujące mieszkańców, przedstawicieli władzy lokalnej, skierowane na ochronę interesów i praw obywateli; rozwijające aktywność obywatelską w społecznościach lokalnych. Priorytetowe były projekty zakładające partnerstwo co najmniej z dwoma lokalnymi instytucjami (np. z władzą lokalną, szkołą, prasą, lokalnym partnerem). Rola partnera musiała być uzasadniona i opisana we wniosku. W konkursie wpłynęło 39 wniosków. Rezultaty konkursu i będą ogłoszone w 2012 roku.

2. Wsparcie lokalnych organizacji pozarządowych w Rosji ***Aktywizacja współpracy transgranicznej inicjatyw obywatelskich w Europie Wschodniej. Wymiana dobrych praktyk***

Jednym z najważniejszych problemów w Rosji jest aktywizacja młodych ludzi a w szczególności i zachęcenie ich do działalności w organizacjach pozarządowych. Coraz mniej młodych osób jest zainteresowanych działalnością społeczną. Dodatkowym ograniczeniem jest stworzony przez władze "równoległy" oficjalny ruch młodzieżowy, reprezentowany przez organizacje takie jak "Młoda Gwardia" czy "Nasi", które, z

poparciem finansowym państwa przejmują aktywnych ludzi.

W ciągu ostatnich dwudziestu lat organizacje pozarządowe z Polski, Rosji i Ukrainy zgromadziły wiele ciekawego doświadczenia oraz wypracowały wiele interesujących metod pracy w obszarach swojej działalności (zwłaszcza w zakresie pracy z młodzieżą, inicjatyw społecznych i ekologii). Pojawiły się również nowe standardy działalności organizacji pozarządowych (otwartość, przejrzystość oraz szerokie zaangażowanie w swoją działalność społeczności lokalnej). Niestety organizacje pozarządowe z Polski, Rosji i Ukrainy realizują niezbyt dużo wspólnych działań i projektów, w ramach których można byłoby podzielić się doświadczeniem lub inicjować nowe projekty transgraniczne.

Celem projektu jest aktywizacja współpracy transgranicznej i wymiana doświadczeń pomiędzy organizacjami pozarządowymi z Rosji, Polski i Ukrainy, a także stworzenie platformy dla wymiany doświadczeń i najlepszych praktyk działalności organizacji pozarządowych.

Projekt obejmuje obwody woroneski, orłowski, lipecki, jarosławski, kostromski, iwanowski, tambowski i samarski.

Przeprowadzone zostały dwa seminaria w Woroneżu i Jarosławiu dla aktywistów organizacji pozarządowych. Dwa seminaria pierwszego stopnia na temat „Liderstwo i podejmowanie decyzji. Praca w zespole na przykładach polskiego trzeciego sektora. Następnie przeprowadzono dwa seminaria w Kostromie i Woroneżu drugiego stopnia na temat „Rozwiązywanie konfliktów i negocjacje”. W seminariach uczestniczyła młodzież z Lipecka, Kurska, Tambowa, Woroneża, Wołogrodu, Jarosławia, Kostromy, Iwaniwki i Tulska. Były one mechanizmem wyboru kandydatów na wizyty studyjne w Polsce i Ukrainie. Łącznie w seminariach drugiego stopnia uczestniczyło 50 osób.

W Czernihowie odbyło się spotkanie podsumowujące wyniki seminariów oraz innych dotychczasowych działań w ramach projektu. Wzięło w nim udział 12 najważniejszych partnerów. Przeprowadzono planowanie na spotkaniu na najbliższe dwa lata, w celu rozwoju współpracy transgranicznej organizacji regionalnych w Rosji z partnerami z Europy Wschodniej.

W wyniku projektu powstała sieć sprzyjania współpracy transgranicznej z udziałem NGOów z Rosji, Polski i Ukrainy. Do sieci wchodzi obecnie 15 organizacji, po pięć z każdego kraju. Dzięki współpracy zostały przeprowadzone dwie wizyty organizacji partnerski z Rosji w Ukrainie i trzy wizyty organizacji ukraińskich w Rosji. Powstały też pierwsze wspólne projekty ukraińsko-rosyjskie. Rosyjskie organizacje pozarządowe z sześciu regionów Rosji pogłębiły swoją wiedzę na temat trzeciego sektora w Polsce i Ukrainie oraz poznały nowe sposoby działań i nawiązały nowe kontakty międzynarodowe w regionie.

3. Wsparcie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Republice Buriacji

Organizacje pozarządowe w oddalonych od centrum azjatyckich (syberyjskich)

rejonach Federacji Rosyjskiej borykają się z licznymi problemami, które w sposób zdecydowany wpływają na osłabienie ich pozycji oraz niewielki wpływ na lokalne społeczności. Lokalne organizacje zmagają się z powszechnymi w FR ograniczeniami ze strony władz centralnych. Rzadko mają one możliwość korzystania z programów edukacyjnych dla organizacji pozarządowych czy pomocy finansowej zachodnich donorów. Dodatkowo wiele organizacji zajmujących się kwestiami związanymi z tożsamością narodową, językiem, kulturą jest narażone na prześladowanie, a nawet zakaz działalności.

Wiele lokalnych organizacji nie ma strategii swojego działania. Organizacje działają doraźnie często ze względu na utrudniony dostęp do środków czy też pewnego rodzaju inercji spowodowanej sytuacją w kraju. Jednak wynika też z nieumiejętności planowania działań. Ogromne problemy wiążą się także z wypracowywaniem i zarządzaniem projektami. Brakuje umiejętności definiowania celów oraz formułowania projektów. Rzadko organizacje adresują swoje działania do lokalnych społeczności w celu zaangażowania ich. W związku z tym NGOs nie są one znane w lokalnych społecznościach i w sposób ograniczony współpracują z lokalnymi władzami.

Uczestnikami projektu byli członkowie lokalnych organizacji pozarządowych oraz działacze społeczni. Zostali oni wybrani na podstawie ankiet zgłoszeniowych przy dużej współpracy z partnerem lokalnym na podstawie jego wiedzy dotyczącej działalności poszczególnych organizacji i działaczy.

Celem projektu było wsparcie rozwoju instytucjonalnego lokalnych organizacji pozarządowych oraz ich działań na rzecz społeczności lokalnych.

W ramach projektu został zaplanowane trzy seminaria pt. „Profesjonalizm = Efektywność. Co powinna wiedzieć profesjonalna organizacja pozarządowa”. W seminarium grupy 21 przedstawicieli 15-tu lokalnych organizacji. Uczestnicy pierwszego seminarium zdobyli wiedzę, jak zarządzać zespołem, w jaki sposób przyciągać do organizacji i motywować do pracy wolontariuszy, jak rozwiązywać konflikty wewnątrz organizacji oraz podejmować decyzje dotyczące funkcjonowania organizacji. Przeprowadzenie seminarium dało także możliwość do integracji grupy a tym samym integracji środowiska pozarządowego w Ulan Ude.

W 2012 roku będą organizowane kolejne seminaria w ramach cyklu seminariów dla lokalnych organizacji pozarządowych. Ponadto są planowane staże dla wybranych uczestników w polskich organizacjach pozarządowych.

4. Upowszechnianie rzecznictwa interesów jako instrumentu działania organizacji pozarządowych na Ukrainie i Białorusi z wykorzystaniem doświadczeń programu Inicjatyw Obywatelskich w Europie Wschodniej

Celem działań było upowszechnianie rzecznictwa interesów jako instrumentu działania organizacji pozarządowych na Ukrainie i Białorusi, a także zwiększenie roli lokalnych NGO i niezależnej prasy w budowaniu kultury dobrego rządzenia na poziomie lokalnym w Ukrainie poprzez rzetelne nadzorowanie prac władz lokalnych oraz inicjatywy z zakresu rzecznictwa interesów społeczności lokalnych.

Jest to możliwe jedynie przy dobrym dostępie do rzetelnej informacji, samoświadomości obywateli i ich aktywnej postawie i uczestniczeniu w procesach tworzenia i oceny polityk w różnych sferach życia leżących w gestii władz lokalnych. Ma to nie mniejsze znaczenie dla rozwoju demokracji i społeczeństwa obywatelskiego na Ukrainie niż korzystanie z biernego i czynnego prawa wyborczego. Istotną rolę w tym procesie odgrywa rzecznictwo interesów obywateli poprzez organizacje społeczne i niezależne media lokalne. Ich zadaniem jest z jednej strony monitorowanie działań władz i wytykanie błędów przez nie popełnianych, a z drugiej artykułowanie interesów różnych grup społecznych, proponowanie nowych rozwiązań. Mechanizm interakcji między trzema sektorami: władzą lokalną, organizacjami społecznymi i mediami lokalnymi jest kluczowy dla zdrowego funkcjonowania społeczności lokalnej i mobilizacji obywatelskiej. Uświadczenie aktywnych obywateli co do metod oceny działań władz jest niezbędnym instrumentem kontroli przejrzystości jej działań.

Działania w ramach programu prowadzone były dwutorowo: oddzielnie dla Ukrainy i oddzielnie dla Białorusi.

W Ukrainie Projekt miał za zadanie pobudzenie aktywności obywatelskiej w wybranych południowych i centralnych obwodach Ukrainy: winnickiej, kirowogradzka, dnipropropietrowskiej, zaporoskiej, odeskiej, mikołajowskiej, chersońskiej oraz na Krymie. Kontynuowane były podjęte rok wcześniej działania skierowane na przygotowanie do działań rzecznictwa organizacji działających lokalnie.

W roku 2010 spośród uczestników innego projektu Stowarzyszenia wybrano 9 koalicji lokalnych organizacji i mediów z obwodów południowej Ukrainy. Przedstawiciele tych koalicji zostali przeszkoleni i przeprowadzili monitoring wybranych aspektów działania władz lokalnych. Pozwoliło to na przygotowanie nowej grupy osób do podejmowania działań rzecznictwa.

W zaplanowanych w 2011 roku szkoleniu z rzecznictwa wzięło udział 21 osób, reprezentujących 7 koalicji organizacji pozarządowych i mediów. Uczestnicy wybrani zostali spośród 27 zgłoszeń z 10 obwodów Ukrainy. Dodatkowo rozbudowany był element prowadzenia kampanii informacyjnych oraz szkolenie nt. infografiki. Komisja wybrała spośród nich 3, które uzyskały wsparcie finansowe i konsultacje specjalistów- prawników, kampanii informacyjnych. Wyniki zrealizowanych projektów omówiono na konferencji w Odessie w grudniu 2011 i podsumowano w publikacji.

Ponadto w otwartym konkursie zgłoszeń wybrano 20 koalicji NGO i mediów lokalne do udziału w szkoleniach przygotowujących do projektów monitoringu władz i 8 koalicji do udziału w szkoleniach przygotowujących do prowadzenia inicjatyw z zakresu rzecznictwa interesów. Przedstawiciele koalicji wzięli udział w szkoleniach z metodologii, planowania i prowadzenia monitoringu działań władz lokalnych oraz inicjatyw z zakresu rzecznictwa interesów, a także z prowadzenie kampanii informacyjnych. Szkolenia te pomogły koalicjom dopracować własne pomysły działań, o których dofinansowanie mogły się ubiegać w zamkniętym konkursie ogłoszonym tylko wśród uczestników szkoleń. Wspartych zostało 7 projektów monitoringu i 3

projekty rzecznictwa interesów. W wyniku realizacji tych projektów i kampanii informacyjnych mieszkańcy miast i obwodów objętych projektem otrzymali informacje o ocenie działań ich władz lokalnych oraz propozycjach zmian ich funkcjonowania.

Laureaci konkursu dodatkowo wzięli udział w szkoleniu z zakresu zarządzania projektem oraz infografiki. W czasie realizacji swoich projektów mogli liczyć na pomoc merytoryczną i prawną.

Wyniki projektu zostały zaprezentowane i omówione na konferencji podsumowującej, a także w publikacji.

Ze względu na wzrost represji wobec działaczy organizacji pozarządowych, szczegółów działań w projekcie na Białorusi nie ujawniamy w raporcie.

5. Przeprowadzenie badań opinii biznesu w miastach Białorusi przez Agencje Regionalnego Rozwoju w celu pobudzenia prac nad strategiami rozwoju ekonomicznego miast

Celem projektu było pobudzenie debaty publicznej na poziomie lokalnym na temat warunków funkcjonowania biznesu oraz zainteresowanie administracji publicznej potrzebą wypracowania strategii rozwoju ekonomicznego miast i rejonów Białorusi.

13 ekspertów w dziedzinie rozwoju regionalnego z różnych regionów kraju otrzymało umiejętności z technik badania potrzeb biznesu w celu przygotowania planu rozwoju ekonomicznego miasta. Przygotowane zostały badania opinii biznesu na temat potrzeb sektora małej i średniej przedsiębiorczości do strategii rozwoju ekonomicznego regionu.

Szczegółów projektu nie ujawniamy aby nie narażać naszych partnerów na represje ze strony władz, która wzmożyła się w 2011 roku.

6. Wsparcie lokalnych organizacji pozarządowych Mołdawii.

Trzeci sektor w Mołdawii jest słabo rozwinięty, odizolowany i nie otrzymuje wystarczającego wsparcia. W kontekście zmiany władz i europejskich aspiracji Mołdawii, ważne jest, by mołdawski trzeci sektor rozwinął współpracę i kontakty z NGO w krajach sąsiedzkich. Stabilność i doświadczenie we współpracy transgranicznej społeczeństwa obywatelskiego w Polsce i Ukrainie mogą być cenne dla kształtującego się trzeciego sektora w Mołdawii.

Działania Stowarzyszenia w Mołdawii obejmowały terytorium północnej części Mołdawii: Bielce, Ediniec, Karalash, Drokija. Celem projektu było wzmocnienie mołdawskiego społeczeństwa obywatelskiego i rozwinięcie sieci kontaktów pomiędzy polskimi, ukraińskimi i mołdawskimi NGO.

W ramach realizacji projektu przeprowadzono 4 spotkania działaczy organizacji

pozarządowych, w czasie których zapoznano uczestników ze standardami działalności polskiego i ukraińskiego trzeciego sektora. Omówiono sposoby rozszerzenia współpracy władz lokalnych i NGO w Mołdowie oraz rozpatrzono przykłady podobnej współpracy z Polski i Ukrainy. Spotkania odbyły się w Bielcach, Drochii, Jedyńce i Glodeni a uczestniczyło w nich łącznie 118 osób.

Odbyły się 2 seminaria w Sorokach i Floresti łącznie dla 53 przedstawicieli organizacji pozarządowych i władz samorządowych. Tematem seminariów było przekazanie doświadczenia i dobrych praktyk polskiego i ukraińskiego trzeciego sektora, prezentacja przykładów udanej współpracy pomiędzy NGO i samorządem oraz szkolenie w zakresie negocjacji i rozwiązywania konfliktów. Seminare zostały przeprowadzone przez trenerów Towarzystwa Lwa.

Po raz pierwszy w Mołdawii przeprowadzony był konkurs minigrantów. Konkurs został przeprowadzony w rejonach Północnej Mołdawii. Na konkurs przeznaczono kwotę 9000 USD. Zostało przyznanych 11 minigrantów w wysokości do 850 USD.

Dla wybranych 10 uczestników seminariów zorganizowano wizytę studyjną do Polski i Ukrainy. Wizyta studyjna pozwoliła uczestnikom dowiedzieć się więcej na temat polskich i ukraińskich organizacji oraz rozwoju polskiego i ukraińskiego trzeciego sektora oraz nawiązać pierwsze kontakty w tych krajach. Podczas wizyt poznali oni funkcję administracji lokalnej, działania organizacji pozarządowych, a także sposoby współpracy pomiędzy tymi dwoma sektorami. Staż odbywał się we Lwowie oraz w miejscowościach w województwie lubelskim.

Zorganizowano również dwa staże na Ukrainie w Winnicy i Lwowie oraz jeden staż w Polsce dla 9 uczestników. Podczas stażu uczestnicy otrzymali możliwość uczestniczenia w działaniach ukraińskich i polskich organizacji pozarządowych oraz poznali metodologię i kierunki ich działalności. Zapoznania się z metodologią współdziałania organizacji pozarządowych i samorządów lokalnych. Najważniejszym rezultatem wizyt jest docenienie przez przedstawicieli obydwu państw możliwości i wagi wspólnych działań dla rozwiązania problemów społecznych w swoich krajach.

Na zakończenie programu we Lwowie zostało przeprowadzone spotkanie podsumowujące, w którym wzięło udział 16 uczestników seminariów i wizyt studyjnych z Mołdawii oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych z Ukrainy i Polski. Głównym tematem spotkania były sposoby zwiększenia współpracy między sektorem pozarządowym Polski, Mołdowy i Ukrainy. Główne pytania, na które uczestnicy szukali odpowiedzi – czy istnieje potrzeba i chęć współpracy, co może zaproponować każda ze stron i jakie są jej oczekiwania.

III. Pomoc Rozwojowa – projekt wodny w Kirgistanie;

Projekt był adresowany do wiejskich regionów Kotliny Fergańskiej w Kirgistanie. Celem projektu było zwiększenie dostępności do wody pitnej mieszkańców Kotliny Fergańskiej poprzez remont i modernizację systemów wodociągowych. Głównym

beneficjentem projektu były **społeczności lokalne** zamieszkujące miejscowości objęte działaniami. W przypadku obwodu oszkiego były to społeczności rolnicze zajmujące się uprawą ziemi oraz handlem na miejscowych bazarach. W przypadku Koczkor-aty (obwód dżalalabadzki) działania były adresowane zarówno do mieszkańców miasteczka, jak i okolicznych wsi.

Kirgistan, pomimo dość dużych zasobów wodnych, których źródłem są przede wszystkim lodowce, rzeki i jeziora górskie, które przyczyniają się do wysokiego poziomu wód podziemnych, wciąż boryka się z problemami dostępu do wody pitnej. Jest to wynik przede wszystkim przestarzałych i nie remontowanych od lat 60-tych systemów wodociągowych. W dużej liczbie miejscowości, które posiadają systemy wodociągowe, stan ich jest na tyle zły, że mieszkańcy są pozbawieni nadającej się do celów spożywczych wody. Niestety, państwo kirgiskie, nie radzące sobie z wieloma sferami życia społeczno-gospodarczego, ma ogromne problemy jeśli chodzi o przeprowadzanie inwestycji związanych z dostępem do wody pitnej. W latach 90. zaczęły powstawać w kirgiskich miejscowościach komitety wodne a władze przekazały im w użytkowanie całe systemy wodociągowe, z długami i w złym stanie technicznym. Wodne komitety, które są stowarzyszeniami lokalnych użytkowników wody (można je porównać do polskich wspólnot mieszkaniowych) skupiają od 2 do 6 tysięcy członków i nie są w stanie wydzielić ogromnych funduszy na poważniejsze inwestycje.

Przeprowadzono prace techniczne polegające na **rekonstrukcji systemów wodociągowych polegająca na wymianie najbardziej zniszczonych elementów sieci w Mangycie i Gulczy, wymianie rurociągów ciśnieniowych w trzech studniach w Mangycie, Tjuleikenie i Kyzyl-Senir, przeczyszczeniu dwóch studni w Tjuleikenie i Arawanie oraz wymianie pomp ulicznych w Tjuleikenie i Mangycie**. Została usprawniona i przedłużona eksploatacja sieci wodociągowych w tych 5 wsiach obwodu oszkiego. Zwiększył się czas i objętość dostarczania wody pitnej dla 24 000 mieszkańcom 5 wsi obwodu oszkiego,

Zostały zorganizowane różnego rodzaju **działania społeczne w ramach „Tygodnia Wody”**. W każdej miejscowości zostały przeprowadzone lekcje dla starszych klas (od 5 do 11 klasy) w lokalnych szkołach. Prowadzone były przez nauczycieli na podstawie materiałów opracowanych przez ekspertów organizacji partnerskiej Stowarzyszenia Użytkowników Wody Pitnej. Ponadto każda z pięciu szkół otrzymała po 400 sztuk materiałów w formie broszur, które były rozdawane uczniom podczas lekcji. W każdej szkole, biorącej udział w programie, został przeprowadzony konkurs rysunkowy (w części szkół na konkurs zgłoszone zostały także eseje oraz wiersze). W ramach konkursu laureaci otrzymywali nagrody: koszulki z logami organizacji partnerskich, czapki z polskimi symbolami, sprzęt sportowy. Klasy wygrywały dla szkoły sprzęt sportowy. Ponadto zwycięskie klasy otrzymywały materiały plastyczne dla każdego ucznia. W każdej szkole została zorganizowana wycieczka do wodociągów. Podczas wycieczki dzieci mogły zrozumieć konstrukcję i działanie sieci wodociągowej.

Na zebraniach członków Społecznych Komitetów Użytkowników Wody Pitnej dyrektor wykonawczy oraz członkowie zarządu SOOPPW sprawozdawali wyniki prac remontowych, ich koszt oraz wkład lokalnego SOOPPW. Zostały też zaprezentowane wyniki działań projektu. Podczas zebrań były także rozdawane materiały

informacyjne w postaci ulotek dotyczących kosztów wykonanych prac oraz materiałów dotyczących kwestii zrównoważonego użytkowania zasobów wodnych, kosztów dostarczania wody pitnej, roli SOOPPW i podstawowych informacji o higienie użytkowania wody pitnej.

W każdej szkole na zakończenie Tygodnia Wody został przeprowadzony **Festiwal Wody**, podczas którego uczniowie szkół przygotowywali program artystyczny. Członkowie Niezależnych Republik Dziecięcych wraz ze swymi trenerami przygotowali przedstawienia teatrów kukielkowych o wodnej tematyce.

Celem tych działań było podniesienie wiedzy lokalnych społeczności na tematy dotyczące zrównoważonego użytkowania wody pitnej, działalności i roli stowarzyszeń użytkowników wody, kosztów dostarczania wody pitnej oraz podniesienie poczucia współodpowiedzialności i współwłasności nie tylko za wykonane prace w ramach projektu, ale także za utrzymywanie systemu wodociągowego także poza projektem.

Zostało przeszkolonych co najmniej 1000 uczniów lokalnych szkół i ok.6500 mieszkańców w 5 miejscowościach objętych działaniami technicznymi w zakresie prawidłowego użytkowania wody pitnej otrzymało informację w zakresie prawidłowego użytkowania wody, funkcjonowania systemów wodociągowych oraz roli stowarzyszenia użytkowników wody pitnej. Celem tych działań było podniesienie poczucia współodpowiedzialności oraz współwłasności lokalnych sieci wodociągowych wśród lokalnych społeczności miejscowości objętych działaniami projektu.

IV. Program Partnerstwa Transgranicznego

Nawiązanie kontaktów ponadkrajowych umożliwiających przepływ i wymianę doświadczeń, dobrych praktyk oraz wiedzy przyczyniają się jednocześnie do zwiększenia spójności społeczno-gospodarczej we wszystkich regionach EOG oraz rozszerzają zakres współpracy również o kraje Bliskiego Sąsiedztwa UE na wschodzie. Partnerstwo transgraniczne jest działą stymulująco na rozwój słabiej rozwiniętych regionów.

Płożenie geograficzne Polski oraz historia przemian sprawia, że kraj nasz jest naturalnym rzecznikiem i promotorem wschodnich sąsiadów na arenie krajów EOG/EFTA. Aktywizacja społeczności lokalnych na poziomie regionalnym lub lokalnym podejmowana przez podmioty z krajów graniczących z Polską od zachodu na rzecz społeczeństw z krajów graniczących z nią od wschodu, wyrównują szanse regionów słabszych szybciej niż jakiegokolwiek działania podejmowane przez te państwa na poziomie rządowym.

Polskie podmioty powinny odgrywać w tym procesie istotną rolę, jako swoisty tłumacz zjawisk społecznych między Europą wschodnią i zachodnią. Dlatego też Stowarzyszenie, we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych, przygotowało program grantodawczy propagujący ideę współpracy transgranicznej, finansowany ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Program realizowany był w latach 2008-2011, na rok 2011 przypadło jego zakończenie i podsumowanie.

Długofalowym celem Programu była poprawa komunikacji społecznej oraz

wzmocnienie współpracy transgranicznej mieszkańców, władz lokalnych oraz organizacji pozarządowych z Polski oraz z państw EOG/EFTA (Norwegia, Islandia, Lichtenstein), państw Basenu Morza Bałtyckiego (Dania, Estonia, Finlandia, Litwa, Łotwa, Szwecja, Niemcy), jak również ze wschodnimi sąsiadami Polski/Unii Europejskiej (Ukraina, Białoruś, Obwód Kaliningradzki – Federacja Rosyjska).

Program zakładał wsparcie wyłącznie działań o charakterze nie inwestycyjnym, które przyczynią się do wzrostu jakości partnerstw transgranicznych zawiązywanych przez podmioty działające w Polsce i innych krajach objętych Programem na poziomie lokalnym i regionalnym. Poprzez jakość partnerstw rozumieliśmy ich trwałość, rzetelność i funkcjonowanie na zasadzie równości stron.

Program był finansowany ze środków Norwegii w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP. Stowarzyszenie pełniło rolę Operatora Programu.

W ramach trzech planowanych i jednego dodatkowego naborów wniosków, Program dofinansował realizację 55 projektów promujących współpracę regionalną i lokalną poprzez zawiązywanie partnerstw transgranicznych (15 dwustronnych, 40 wielostronnych) na łączną kwotę 1.051.945 Euro.

Szczególnie istotne dla Programu było wsparcie projektów wielostronnych, realizowanych w partnerstwie m.in. z organizacjami z krajów Bliskiego Sąsiedztwa - z Ukrainy, Białorusi lub Obwodu Kaliningradzkiego (Federacji Rosyjskiej). Najwięcej partnerstw w Programie zawiązanych zostało między podmiotami z Polski, Niemiec oraz Ukrainy (blisko połowa projektów wielostronnych). W projektach dwustronnych polskie podmioty skorzystały z doświadczeń partnerów m.in. z Norwegii, Szwecji, Finlandii, Danii oraz Niemiec i Litwy.

W znakomitej większości bezpośrednimi beneficjentami były organizacje pozarządowe w krajach objętych Programem. W ramach dofinansowanych działań zorganizowano liczne konferencje, seminaria/szkolenia/warsztaty, wizyty studyjne/staże, kampanie informacyjne, cykle edukacyjno-szkoleniowe, targi wiedzy oraz wydawano publikacje, foldery, broszury i tworzono strony internetowe, reportaże i filmy. Łącznie odnotowano w Programie udział 800 osób w formie stażu/wizyty studyjnej i ponad 2.800 uczestników seminariów/warsztatów/konferencji.

W roku 2011, za zgodą Państw-Darczyńców w ramach dodatkowego zamkniętego naboru wniosków dofinansowane zostały projekty, których celem było zebranie i promocja efektów Programu oraz sieciowanie jego beneficjentów wymiana doświadczeń. W ramach przedsięwzięć upowszechniających zorganizowano 5 spotkań/konferencji/warsztatów, w tym 3 z szerokim udziałem beneficjentów Programu. Powstała publikacja tradycyjna oraz elektroniczna prezentująca efekty dofinansowanych projektów.

Za niewątpliwy sukces Programu można uznać deklarację większości beneficjentów o kontynuacji zawiązanych/poszerzonych partnerstw.

Program posiada własną stronę internetową www.partnerstwo-transgraniczne.org.pl, powiązaną ze stroną domową Stowarzyszenia. Strona gromadzi dorobek Programu i stanowi źródło informacji o rezultatach osiągniętych przez polskie organizacje oraz ich partnerów we współpracy międzynarodowej.

V. Wsparcie tłumaczenia humanistycznej literatury obcej na język białoruski oraz niezależnego ruchu wydawniczego.

Program był realizowany poprzez projekt „*Prezentacja białoruskiemu społeczeństwu literatury krajów wyszehradzkich*”. Celem projektu jest stworzenie Laboratorium Tłumaczeń literatury humanistycznej na język białoruski. Laboratorium takie ma być powołane na wzór podobnego laboratorium działającego już od 15 lat w Ukrainie. Tłumacze w Laboratorium przejdą szkolenia oraz stworzą podstawowe instrumenty do tłumaczenia literatury naukowej opracowując terminologię w języku białoruskim. Jednocześnie ma być wybrane 16 książek z humanistyki i literatury pięknej w językach czeskim, polskim, słowackim i węgierskim, które mają być przetłumaczone na język białoruski. Dodatkowo wsparcie powinny uzyskać niezależne wydawnictwa książkowe w tym kraju poprzez wsparcie dla kilkunastu książek z humanistyki białoruskiej oraz wizyty studyjne i warsztaty dla wydawców i redaktorów.

Główne prace wykonywało **Laboratorium Tłumaczeń Literatury Humanistycznej**. Przetłumaczonych zostało 14 książek z języka czeskiego, słowackiego, polskiego i węgierskiego, wybranych przez ekspertów z tych krajów. Dwie książki są jeszcze tłumaczone. Wydanie ich jest planowane na 2012 roku.

Dla grupy 10 tłumaczy zostały też przeprowadzone **pięciodniowe warsztaty z tłumaczenia literatury pięknej i naukowej w Brnie i Pradze**. Jednocześnie odbyły się **warsztaty dla wydawców książkowych z Białorusi w Krakowie**.

V. Dane finansowe Stowarzyszenia za rok 2011

Sytuacja finansowa Stowarzyszenia stabilizuje się, w 2011 roku kształtowała się na poziomie porównywalnym z rokiem poprzednim. Środki z dotacji i grantów gwarantowały stałe funkcjonowanie zespołu oraz utrzymanie zaplecza technicznego. Wielkości przychodów i wydatków były na poziomie porównywalnym z rokiem ubiegłym i zapewniły utrzymanie płynności finansowej na poziomie zapewniającym profesjonalną realizację wszystkich programów.

W roku 2011 odnotowujemy istotnie dodatni wynik finansowy prowadzonej działalności statutowej (+35.556,99 zł) i wyraźną poprawę kondycji Stowarzyszenia. Dzięki utrzymywaniu dyscypliny wydatków i rozliczeń zmniejszone zostały o 30% należności krótkoterminowe. Zmniejszenie skali należności wskazuje bezpośrednio na wzrost płynności finansowej Stowarzyszenia. Korzystne kursy EUR przy równoczesnych dużych wydatkach jednego z projektów w pierwszym kwartale roku sprawiły, że w bilansie całego roku odnotowano dodatnie różnice kursowe (13.352,58) Dodatkowo Stowarzyszenie uzyskało również przychody zwiększające bezpośrednio fundusz statutowy (odsetki z lokat środków - 3.051,71 zł, składki członkowskie - 595 zł, darowizny członków Zarządu na fundusz - 3.300 zł), co w połączeniu z dodatnim wynikiem działalności wpłynęło na obniżenie o blisko 30% starty powstałej w latach ubiegłych, tj. do kwoty 99.990,16 zł

Poniższe dane obrazują ogólną sytuację finansową Stowarzyszenia, informacje szczegółowe zawiera roczne sprawozdanie finansowe.

Przychody

Całkowite przychody Stowarzyszenia stanowiły w 2011 roku kwotę 5.215.324,44 zł. Prawie w całości były to przychody na realizację działalności statutowej – konkretnych programów – granty i dotacje sponsorów. Pozostałe przychody stanowiły darowizny i wpłaty osób fizycznych, w tym 595 zł stanowiły składki członkowskie oraz 3.300 zł wpłaty członków Zarządu.

W kwocie przychodów całkowitych, przychody stanowiące przychody na działalność statutową zrealizowaną w roku 2011 wyniosły 4.446.806,12 zł. Pozostała kwota została zwrócona sponsorom jako niewydatkowana na realizację projektów (w przypadku zakończenia realizacji). Kwota 768.518,32 zł przeniesiona została na przychody przyszłych okresów – na poczet kontynuacji działań projektów zaplanowanych do realizacji na rok kolejny.

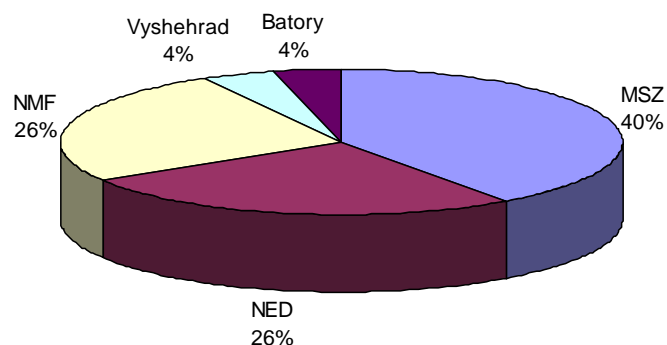
Działania Stowarzyszenia możliwe były dzięki ich finansowaniu przez sponsorów:

- ♦ **National Endowment for Democracy (NED)** – programy wsparcia społeczeństwa obywatelskiego w Rosji i Mołdowie oraz programy medialne na Białorusi, Ukrainie i w Azji Centralnej,

NED od początku naszej działalności jest sponsorem programów Stowarzyszenia;

- ♦ **Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP (MSZ)** – w ramach Programu „Pomoc Zagraniczna” – program medialny na Białorusi, program wsparcia społeczeństwa obywatelskiego na Ukrainie, program wodny w Azji Centralnej oraz – ze środków w dyspozycji Departamentu Współpracy Rozwojowej – Program Partnerstwa Transgranicznego;
- ♦ **Norwegia ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego (NMF)** – Program Partnerstwa Transgranicznego.
- ♦ **Fundacja im. St. Batoiego** - program wsparcia społeczeństwa obywatelskiego na Ukrainie i Białorusi
- ♦ **Fundusz Wyszehradzki** - program wydawniczy na Białorusi

Udział sponsorów w finansowaniu działań obrazuje poniższy wykres:

W roku 2011 Stowarzyszenie starało się utrzymać stabilizację oraz różnicować źródła przychodów. Największymi grantodawcami pozostają NED oraz MSZ RP. Stowarzyszenie ostatni już rok korzystało ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

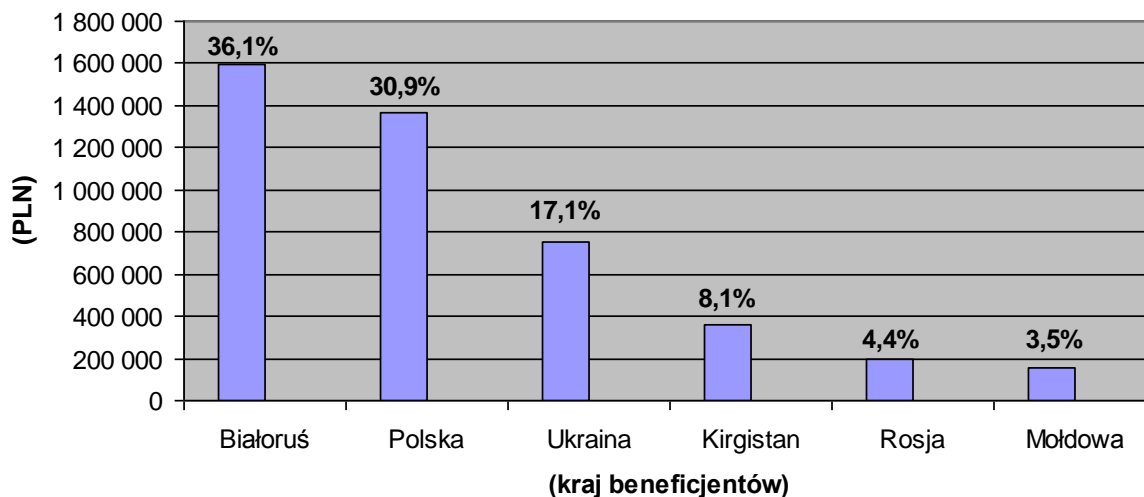
Koszty

Całkowite koszty Stowarzyszenia w 2011 roku wyniosły 4.424.321,70 zł, z czego koszty działalności statutowej zamknęły się w kwocie 4.355.887,04 zł.

Koszty administracyjne wyniosły 68.434,66 zł, co stanowi 1,5 % kosztów działalności.

Najwięcej środków zaangażowanych zostało w realizację projektów adresowanych do beneficjentów na Białorusi i w Polsce (PPT). Obserwujemy systematyczny wzrost środków przeznaczonych na działania w Kirgistanie i Rosji. Skala przedsięwzięć realizowanych na rzecz Ukrainy oraz Mołdowy pozostaje niezmienna.

Podział kosztów związanych z realizacją projektów w poszczególnych krajach przedstawia poniższy wykres:

Opracowanie: P.Kazanecki, M.Dębowska

Zatwierdziło Walne Zebranie Członków SWCD - uchwała 1/2012 z dnia 27.03.2012